

door Henk Slechte

Alles wat Hendrik Jan (Chris) Scheffer (1919-2008) aanpakte deed hij met overgave, integer en compromisloos. Zo was hij als verzetsman in de Tweede Wereldoorlog, maar ook als journalist en historicus. Scheffer speelde als 'rooie Chris' een prominente rol in het verzet in Rotterdam in de Tweede Wereldoorlog. Zelf zei hij daarvan in 1977 onderkoeld in *De Tijd* dat hij zat in een 'tak van het verzet die wij met een beetje mooi woord "het zware werk" noemden, waar het tamelijk rauw toeging'. Zo waren liquidaties niet uitgesloten 'om twee redenen: in de eerste plaats vanwege de beveiliging, in de tweede plaats om het voltrekken van een straf', aldus Chris Scheffer tegen de verzamelde pers op een persconferentie die hij had belegd, nadat het bekend worden van een liquidatie zijn positie als onderzoeker naar de oorlogsmisdaden van Pieter Menten onhoudbaar had gemaakt. Scheffer was door minister-president Van Agt gevraagd, maar toen in de publiciteit kwam dat hij in de nadagen van de oorlog een koerierster van zijn groep –die leden van die groep aan de Duitsers zou hebben verraden– had geliquideerd, trad de oud-verzetsman terug. Hij had het gedaan, hij had zich voor de rechter verantwoord, hij had de minister-president op de hoogte gebracht voordat die hem benoemde, en hij ging ook nu moeilijke vragen niet uit de weg. Chris Scheffer ten voeten uit.

Toen Chris Scheffer werd gevraagd voor de onderzoekscommissie had hij zijn sporen in de wetenschap ruimschoots verdiend. Hij was van huis uit econoom en had in 1942 in *Economisch-Statistische Berichten* de aanzet gegeven tot de wetenschappelijke discussie over de *take off*, het moment waarop in Nederland de Industriële Revolutie echt was begonnen. Dat was aan het eind van de negentiende en in het begin van de twintigste eeuw. Hij legde daarmee de bal voor het doel en J.A. de Jonge kon hem in zijn proefschrift *De Industrialisatie in Nederland tussen 1850 en 1914* inkoppen. Na de oorlog werd Chris Scheffer journalist. Hij begon bij de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, maar lang heeft dat niet geduurd. Toen hij met zijn reportages over de politionele acties in Indonesië te ruw tegen de hoofdredactionele haren instreek, kreeg hij in 1947 ontslag. Hij werd daarna correspondent voor *The Times* en bleef vanuit Indonesië op dezelfde manier over de politionele acties schrijven. Terug in Nederland kwam hij bij het *Rotterdamse Nieuwsblad*. Hij begon als verslaggever op de stadsredactie en werd adjunct-hoofdredacteur. De combinatie van de praktische journalistiek met zijn wetenschappelijke opleiding prikkelde Scheffer om in 1960 te promoveren op de geschiedenis van 'zijn' krant. Huub Wijfjes noemt in zijn necrologie in *De Journalist Scheffers 'In vorm gegoten. Het*